

УДК 81'42:32

DOI: 10.31471/2304-7402-2026-23(84)-70-78

КОМУНІКАТИВНІ ТА СОЦІАЛЬНО – ЕТИЧНІ ДЕВІАЦІЇ В НАРАТИВАХ ДОНАЛЬДА ТРАМПА

Єлизавета Белей, Ярослав Мельник

Карпатський національний університет ім. Василя Стефаника;

76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;

e-mail: lizabeley186@gmail.com, mel.jaroslav@gmail.com

Дослідження присвячене комплексному аналізу комунікативних та соціально-етичних девіацій у наративах Дональда Трампа, 45-го президента США, які мають значний вплив на формування політичного дискурсу, громадської думки та соціальної поведінки під час його політичної діяльності. Актуальність роботи зумовлена стрімким розвитком мас-медіа, соціальних мереж та цифрових платформ, які забезпечують миттєве поширення інформації та дозволяють публічним особам мобілізувати аудиторію, формувати суспільні стереотипи і впливати на соціальні установки. Особливу увагу у дослідженні приділено виявленню системних комунікативних девіацій, таких як перебільшення фактів, гіперболізація, маніпулятивне використання емоційної апеляції, а також агресивна та негативно маркована лексика щодо опонентів. Одночасно аналізувалися соціально-етичні девіації, пов'язані з порушенням норм ввічливості, толерантності, принципів прозорості, об'єктивності та етичних стандартів публічної комунікації.

Методологічна основа дослідження включала поєднання контент-аналізу та дискурс-аналізу виступів, інтерв'ю, твітів та медіа-публікацій Трампа, а також соціоетичного аналізу, що дозволяв оцінити етичну допустимість його комунікативних практик. Дослідження продемонструвало, що наративи Трампа систематично поєднують стратегічні мовленнєві прийоми з девіаціями соціально-етичного характеру, що призводить до глибокої поляризації суспільства, формування стереотипів щодо певних соціальних груп, зниження довіри до медіа та державних інституцій, а також активізації емоційної залученості аудиторії за рахунок страху, гніву чи гордості. Результати підкреслюють, що політична риторика Трампа є яскравим прикладом сучасної комунікації, у якій стратегічні мовленнєві прийоми тісно переплітаються з порушенням етичних стандартів, створюючи суперечливий та часто маніпулятивний вплив на громадську свідомість.

Отримані дані підтверджують необхідність подальших досліджень політичної риторики сучасних лідерів з метою систематизації комунікативних і соціально-етичних девіацій, вивчення їхнього впливу

на політичну поведінку та суспільні установки аудиторії, а також розробки практичних рекомендацій щодо підвищення медіаграмотності та критичного сприйняття політичних меседжів у суспільстві. Це дозволить створити більш об'єктивні підходи до оцінки політичної комунікації та сприятиме формуванню здорового публічного дискурсу в умовах сучасного медіа-середовища.

Ключові слова: Дональд Трамп, політична риторика, комунікативні девіації, медіаграмотність, поляризація суспільства, емоційна апеляція.

Актуальність дослідження комунікативних та соціально-етичних девіацій у політичних наративах зумовлена комплексним впливом сучасних медіа на формування громадської думки, політичної поведінки та соціальних норм. У цифрову епоху, коли соціальні мережі, онлайн-платформи та мас-медіа відіграють ключову роль у поширенні інформації, публічні особи здатні миттєво впливати на широкий спектр аудиторії. Це створює потенціал не лише для мобілізації підтримки, але й для маніпуляцій громадською свідомістю та формування стереотипів, що можуть посилювати соціальну напруженість. Особливе значення набуває аналіз риторики політиків, адже комунікативні стратегії, що відхиляються від норм дискурсу або етичних стандартів, здатні підривати довіру до інститутів влади, впливати на політичні рішення та змінювати суспільні установки.

Дональд Трамп, 45-й президент США, є яскравим прикладом політика, чия риторика стала предметом широких наукових і медійних дискусій. Його комунікація характеризується специфічними девіаціями: маніпуляцією фактами, перебільшеннями, агресивною аргументацією, персональними атакувальними стратегіями, а також соціально-етичними порушеннями, зокрема нехтуванням нормами ввічливості, толерантності та етичних стандартів публічної комунікації. Дослідження цих явищ є особливо актуальним для розуміння сучасної політичної риторики, визначення меж допустимого впливу медіа на суспільну свідомість і розробки механізмів протидії деструктивним комунікативним практикам у політичному дискурсі.

Аналіз попередніх досліджень показує, що комунікативні особливості Трампа вже досліджувалися у контексті політичної риторики, масових медіа та психології впливу (Feldman, 2019; Ott, 2017). Проте більшість наукових робіт концентрувалися на стратегічних і психологічних аспектах комунікації, залишаючи поза увагою систематичний аналіз соціально-етичних відхилень у його наративах.

Метою цього дослідження є виявлення та класифікація комунікативних та соціально-етичних девіацій у наративах Дональда Трампа.

Завдання дослідження включають:

1. Визначення основних типів комунікативних девіацій у його публічних виступах та повідомленнях у соціальних медіа.

2. Аналіз комунікативних соціально-етичних відхилень та їх впливу на аудиторію.

3. Систематизацію нарративних стратегій, що порушують традиційні норми публічної комунікації.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували публічні виступи Дональда Трампа, його твітер-повідомлення (2015–2020 рр.), прес-конференції та інтерв'ю, а також медіа-репортажі щодо його політичної діяльності.

Методологічно дослідження поєднувало якісний та кількісний підходи:

1. Контент-аналіз – виявлення ключових семантичних одиниць, повторюваних комунікативних стратегій, зокрема гіперболізацій, негативної маркувальної лексики та атак на опонентів.

2. Дискурс-аналіз – вивчення способів побудови нарративу, включно з метафорами, риторичними питаннями, апеляцією до емоцій та соціальних стереотипів.

3. Соціоетичний аналіз – оцінка відповідності комунікативних практик етичним нормам публічного дискурсу, стандартам толерантності та соціальної відповідальності.

Під час аналізу застосовувалися критерії девіації, включаючи відхилення від класичних норм аргументації, маніпулятивність, емоційне перенасичення повідомлень та порушення етичних стандартів міжособистісної комунікації.

Результати та обговорення. Аналіз нарративів Дональда Трампа дозволив виявити системні комунікативні та соціально-етичні девіації, що проявляються як у мовленнєвих стратегіях, так і в способах аргументації та побудові суспільно-політичних меседжів.

Однією з найбільш характерних рис його риторики є гіперболізація та перебільшення фактів. Його висловлювання часто містять категоричні оцінки, які не завжди відповідають об'єктивній дійсності. Наприклад, твердження про «найкращу економіку в історії США» або «безпрецедентний рівень злочинності серед іммігрантів» демонструють прагнення не просто інформувати, а викликати сильну емоційну реакцію аудиторії. Перебільшення стає стратегічним інструментом, що дозволяє драматизувати суспільну ситуацію та мобілізувати прихильників, водночас послаблюючи критичне сприйняття фактів.

У сучасному суспільстві спостерігається суттєве порушення логіки мислення та адекватності соціальної поведінки. Послідовність і логічна обґрунтованість дій людей, незалежно від їхнього соціального статусу, дедалі частіше зазнають деформації. Протягом останніх десятиліть алогічність, зокрема в комунікативній сфері, разом із примітивізованими

моделями поведінки, підсиленими надмірною емоційністю та необґрунтованими амбіціями, почала домінувати й перетворилася на характерну рису сучасного інформаційного простору (Мельник Я. Г., 2019, с. 8).

Промова Трампа завжди побудована за класичною схемою: урочистий вступ, опис проблем, оголошення масштабної програми дій і заклик до національної єдності. Вже на початку Трамп задає тон програмною афірмацією: “The golden age of America begins right now.” «Золотий вік Америки починається прямо зараз.». Ця афірмація функціонує як ключовий фрейм «відродження»: вона переводить слухача від діагностики занепаду до образу майбутньої величі та служить емоційним орієнтиром для подальших аргументів (Тхір М. Б., 2025, с. 90).

Девіації у формулюванні меседжів Дональда Трампа проявляються також у систематичному та стратегічному використанні негативної маркувальної лексики, персональних атак і категоричних оцінок, які створюють чіткий образ «ворога» та підсилюють емоційний вплив на аудиторію. Його риторика часто характеризує політичних опонентів як «несправедливих», «некомпетентних», «корумпованих» або навіть як «ворогів народу», що формує у слухачів уявлення про існування зовнішньої загрози, від якої необхідно захищатися. Такий підхід має подвійний ефект: з одного боку, він підвищує залученість прихильників, активізує їх емоційну та психологічну мобілізацію, а з іншого — створює соціальну напруженість і сприяє поляризації суспільства.

Цей прийом формує своєрідну «чорно-білу» модель сприйняття політичної ситуації, де складні суспільні проблеми подаються через призму особистісних конфліктів і моральних оцінок. Критичні аргументи та фактичні дані часто відходять на другий план, поступаючись місцем емоційній напрузі, страху чи обуренню, що підсилює консолідацію групи прихильників навколо лідера. Крім того, такі меседжі сприяють створенню стереотипів щодо соціальних та політичних груп, а також посилюють культурні та ідеологічні розбіжності всередині суспільства.

Використання негативної маркувальної лексики та персональних атак у риторичі Дональда Трампа є не лише риторичною стратегією, а й одним із ключових інструментів політичного впливу, що дозволяє формувати суспільне сприйняття та направляти громадську дискусію у вигідне для лідера русло. Така комунікаційна тактика дозволяє Трампу контролювати фокус обговорень, визначати, які теми стають центральними, і одночасно будувати наративи, що відповідають його політичним цілям та інтересам. Персональні нападки на опонентів, використання негативно забарвлених епітетів і маркувальної лексики дозволяють підживлювати емоційне залучення аудиторії, стимулювати її емоційні реакції, а не лише раціональне сприйняття політичної інформації.

Систематичність та регулярність цього прийому свідчать про те, що він не є випадковим або спонтанним проявом емоційного стилю, а становить складову частину цілеспрямованої комунікаційної тактики. Ця тактика базується на формуванні чіткого розподілу «своїх» і «чужих», де емоції, страх, гнів чи гордість стають інструментами управління суспільною свідомістю. Використання таких образів дозволяє створювати у слухачів або читачів відчуття загрози, підживлювати колективну мобілізацію прихильників і посилювати внутрішню згуртованість групи, водночас збільшуючи поляризацію у суспільстві.

Крім того, цей прийом забезпечує ефективний контроль над інформаційним полем: аудиторія, постійно піддана негативним характеристикам опонентів і драматизованим нарративам, змушена концентрувати увагу на конфронтації, а не на аналітичному оцінюванні політичних фактів. У результаті виникає сильний когнітивно-емоційний ефект, який сприяє формуванню емоційно забарвленої підтримки або опозиції, залежно від ставлення слухача до політичної фігури. Таким чином, використання негативної маркувальної лексики та персональних атак демонструє, що комунікативна стратегія Трампа є не просто елементом риторичного стилю, а системним інструментом політичного впливу, який поєднує емоційний, когнітивний та соціальний ефекти для формування бажаного політичного результату та управління суспільною свідомістю.

Загалом, формулювання меседжів Трампа демонструє, як комунікативні девіації не просто порушують традиційні стандарти дискурсу, а й активно впливають на соціальну динаміку, формуючи конфліктну, поляризовану публічну сферу, де критичне мислення поступається місцем емоційній реакції та груповій ідентичності.

Ще одним характерним елементом риторики Трампа є емоційна апеляція та драматизація. Страх, гнів, гордість і патріотичні мотиви використовуються як головні інструменти впливу на громадську свідомість. Висловлювання, що акцентують на загрозах економічної нестабільності, небезпеці імміграції чи нібито «зникненні американських цінностей», створюють уявлення про надзвичайну ситуацію, в якій нібито опинилася країна. Така емоційна маніпуляція посилює ефект гіперболізації та негативної маркувальної лексики, перетворюючи політичний дискурс на драматичну боротьбу між «своїми» та «чужими» (Калашлінська, 2024, с. 98).

Соціально-етичні девіації у нарративах Дональда Трампа проявляються на кількох рівнях і мають комплексний вплив на суспільну свідомість та публічний дискурс. По-перше, вони виражаються у систематичному порушенні норм ввічливості та толерантності. Трамп часто вживає персональні нападки проти журналістів, політичних опонентів та громадських діячів, формуючи образ ворога та дискредитуючи аргументи своїх супротивників. Така риторика створює атмосферу конфронтації,

де дискусія перестає бути предметною і конструктивною, а перетворюється на поле емоційних протистоянь і моральної оцінки особистості опонента. У результаті громадськість починає сприймати політичні дебати не як процес обміну фактами та аргументами, а як серію атак і оборонних реакцій, що підриває традиційні стандарти публічного дискурсу і знижує рівень суспільної довіри до політичних інституцій.

По-друге, соціально-етичні девіації проявляються у маніпулятивному формуванні уявлень про соціальні групи. Трамп часто апелює до етнічних, культурних та імміграційних категорій, подаючи певні групи як потенційну загрозу або як джерело проблем у суспільстві. Такі наративи підживлюють стереотипи та упередження, закріплюють соціальні поділи і створюють ілюзію, що складні соціальні проблеми можна пояснити через образи конкретних груп людей. Внаслідок цього суспільна свідомість формується під впливом спрощених і маніпульованих уявлень, що поглиблює соціальну поляризацію та загострює міжгрупові конфлікти.

По-третє, Трамп демонструє ігнорування етичних стандартів прозорості та об'єктивності. Його меседжі часто подаються як беззаперечна істина, при цьому альтернативні дані, критика або заперечення ігноруються або дискредитуються. Така практика підсилює ризики дезінформації та маніпуляцій, оскільки аудиторія отримує односторонню картину подій, а її здатність до критичного мислення й аналізу інформації суттєво знижується. Вона створює атмосферу, в якій емоційна реакція на повідомлення стає сильнішою за фактичну оцінку реальних подій, а суспільство поступово звикає сприймати маніпулятивні та спрощені наративи як норму політичної комунікації (*Особливості мовної поведінки Дональда Трампа. Медіакритика*, б. д.).

Загалом соціально-етичні девіації у наративах Трампа не лише порушують правила етичної публічної комунікації, а й формують специфічну соціальну динаміку: вони сприяють політичній поляризації, підсилюють стереотипізацію та упередження щодо соціальних груп, знижують рівень критичного мислення громадян і підривають довіру до медіа та державних інституцій. Вони демонструють, як мовленнєва практика одного політика може мати системні соціальні та культурні наслідки, що виходять далеко за межі окремих виступів або медіапублікацій.

Результати дослідження свідчать, що комунікативні та соціально-етичні девіації Трампа мають не лише мовленнєвий, а й потужний соціальний ефект. Вони сприяють поляризації суспільства, формують культурні та політичні стереотипи, що впливають на уявлення громадян про соціальні групи та політичну поведінку, а також підривають довіру до медіа та державних інститутів. Така риторика демонструє сучасний приклад політичної комунікації, де стратегічні мовленнєві прийоми

поєднуються з порушенням етичних норм, створюючи сильний, але су-перечливий вплив на суспільну свідомість. Вона підкреслює необ-хідність глибшого дослідження не лише мовних засобів політичного впливу, а й їхніх соціальних та етичних наслідків, що є критично важли-вим для розуміння сучасного медіа- та політичного середовища.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що наративи До-нальда Трампа містять системні комунікативні та соціально-етичні девіації, які проявляються у кількох взаємопов'язаних аспектах. По-перше, це гіперболізація та перебільшення фактів, що створює сильний емоційний ефект і формує спотворене сприйняття реальності ауди-торією. По-друге, риторика Трампа відзначається агресивною лексич-ною маркувальністю, спрямованою на дискредитацію опонентів і кон-струювання образу «ворога», що активізує емоційний резонанс при-хильників і одночасно підсилює соціальну поляризацію. По-третє, нара-тиви характеризуються активною емоційною апеляцією та драматиза-цією, коли страх, гнів, гордість та патріотичні мотиви використовуються як основні механізми впливу на суспільну свідомість. Крім того, соціально-етичні девіації проявляються у порушенні норм ввічливості, толерантності та етичних стандартів публічного дискурсу, у маніпуля-тивному формуванні уявлень про соціальні групи та в ігноруванні прин-ципів прозорості й об'єктивності.

Отримані результати свідчать, що комунікативні та соціально-етичні девіації у наративах Дональда Трампа мають далекосяжні соціальні, культурні та політичні наслідки, які виходять далеко за межі окремих виступів або медіапублікацій. Вони сприяють формуванню глибоко поляризованих громадських уявлень, коли різні соціальні групи дедалі чіткіше поділяються на «своїх» і «чужих», а складні політичні та економічні проблеми подаються через спрощену і конфронтаційну опти-ку. Такі наративи підтримують існуючі культурні та політичні стереоти-пи, закріплюють упередження щодо етнічних, соціальних чи імміграцій-них груп і формують емоційно забарвлену суспільну свідомість, де пе-реважає емоційна реакція над раціональним аналізом фактів.

Крім того, систематичне порушення етичних стандартів публічної комунікації та ігнорування принципів прозорості і об'єктивності знижує рівень довіри громадян до медіа, журналістів і державних інститутів, по-слаблюючи критичне мислення та здатність аудиторії перевіряти отри-ману інформацію. Це, у свою чергу, створює сприятливий ґрунт для маніпуляцій, дезінформації та легітимізації однобоких наративів у політичному дискурсі.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому порівняльному аналізі наративів політиків різних країн для виявлення загальних тенденцій девіативної політичної риторики, вивченні впливу комунікативних та етичних девіацій на поведінку та політичні установки

аудиторії, а також у розробці практичних рекомендацій щодо підвищення медіаграмотності та критичного сприйняття політичних меседжів у суспільстві. Реалізація таких досліджень сприятиме більш глибокому розумінню механізмів політичного впливу та створенню ефективних стратегій протидії маніпулятивним і етично проблемним комунікативним практикам у сучасному медіа-середовищі.

Література

1. Калашлінська, М. В. (2024). Аналіз політичних дебатів в контексті поведінкової теорії політики. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*, (9), 95–100. <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2024.9.15>
2. *Особливості мовної поведінки Дональда Трампа. Медіакритика*. (б. д.). Медіакритика. <http://mediakrytyka.lnu.edu.ua/ohlyady-analityka/osoblyvosti-movnoyi-povedinky-donald-trampa.html>
3. Тхір М. Б. (2025). Комунікативні стратегії Дональда Трампа під час інавгураційної промови 2025 року: аналіз і реалізація. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія»*, 1(27(95)), 89–91. [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-27\(95\)-89-91](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-27(95)-89-91)
4. Мельник Я. Г. (2019). *Помилки у системі традиційної логіки*. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Карпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 108 с.

COMMUNICATIVE AND SOCIO-ETHICAL DEVIATIONS IN DONALD TRUMP'S NARRATIVES

Yelizaveta Beley, Yaroslav Melnyk

Vasyl Stefanyk Carpathian National University;

76000, Ivano-Frankivsk, Shevchenko St., 57;

e-mail: lizabeley186@gmail.com, mel.jaroslav@gmail.com

Abstract. *This study is devoted to a comprehensive analysis of communicative and socio-ethical deviations in the narratives of Donald Trump, the 45th President of the United States, which significantly influenced the formation of political discourse, public opinion, and social behavior during his political activity. The relevance of this research is determined by the rapid development of mass media, social networks, and digital platforms, which allow for the instant dissemination of information and enable public figures to mobilize audiences, shape societal stereotypes, and influence social attitudes. Special attention in the study is paid to the identification of systematic communicative deviations, such as exaggeration of facts,*

hyperbolization, manipulative use of emotional appeals, and aggressive or negatively labeled language aimed at opponents. At the same time, socio-ethical deviations were analyzed, including violations of norms of politeness, tolerance, transparency, objectivity, and ethical standards of public communication.

The methodological framework of the research combined content analysis and discourse analysis of Trump's speeches, interviews, tweets, and media publications, along with socio-ethical analysis to assess the ethical acceptability of his communicative practices. The study demonstrated that Trump's narratives systematically combine strategic rhetorical techniques with socio-ethical deviations, leading to deep societal polarization, the formation of stereotypes about certain social groups, a decline in trust toward media and state institutions, and heightened emotional engagement of the audience through appeals to fear, anger, or pride. The results emphasize that Trump's political rhetoric is a vivid example of modern communication in which strategic linguistic techniques are closely intertwined with breaches of ethical norms, creating a controversial and often manipulative influence on public consciousness.

The findings highlight the need for further research into contemporary political leaders' rhetoric in order to systematize communicative and socio-ethical deviations, study their impact on political behavior and social attitudes, and develop practical recommendations to improve media literacy and the critical perception of political messages in society. Such research can contribute to more objective approaches to evaluating political communication and promote the formation of a healthy public discourse in the context of today's media environment.

Keywords: *Donald Trump, political rhetoric, communicative deviations, socio-ethical deviations, narratives, media, social polarization, emotional appeal, media literacy, public discourse, ethical standards.*